

Emil Filipčič
MOJSTROVKA

Zgodilo se mi je nekaj podobnega, kot se je zgodilo Vidu Jezerniku, Tomaž Balaban mi je pripovedoval. Vid Jezernik je v razbitini našel nekega Američana, ki je v avtu zletel s ceste, in ga rešil pred zanesljivo smrtjo v ognjenih zubljih. Seveda sta se potem usedla in se pogovorila, kdo sta in kaj sicer počneta.

Mine leto in dan in Jezernik dobi vabilo univerze v Minesoti, češ da je sprejet za gostujočega profesorja. Vabilo je dobil, to je zanj naredil tisti Američan, Jezernik je bil tudi pri nas profesor.

Šel sem na Mojstrovko, po Hansovi smeri, zanimalo me je, ali bom vzpon zmogel sam, brez Primoževega vodstva. Do Jesenic sem šel z vlakom, tam sem si na postaji poiskal taksi in razložil taksistu, da greva proti Vršiču, spotoma mu bom povedal, kje naj ustavi. Vreme je bilo sončno, brez oblaka na nebu. Taksist je bil nekoč tudi sam opravil vzpon na Mojstrovko in je dobro poznal kraj, kjer se s ceste zavije na stezico, ki te pripelje pod hladno in senčnato skalo, ki se vzpenja naravnost v nebo. Vtaknil sem v usta ki-ki bonbon in se začel vzpenjati.

Ko sem priplezal približno sto petdeset metrov visoko, sem v manjši votlini naletel na mladega Američana, zame je zdaj vsakdo mlad, ki se je ves bled stiskal k steni.

– Hvala Bogu, končno živa duša! Panika me je zagrabilala, je začel hlastno pojasnjevati, mislil sem, da bom zmogel, pa se niti premakniti ne upam ...

– Ne boste verjeli, sem spodbudno rekel, prav na tem mestu sva se ustavila s Primožem, ko sem opravil prvi vzpon na Mojstrovko. Tukaj se je ustavil Holandec, mi je rekel Primož, in ni hotel več naprej. Vi, Slovenci, ste nori, nazaj grem! In se je spustil nazaj dol.

– Je padel? je vprašal Američan.

– Ne, daleč od tega, nekako je pač prišel dol, sem počasi in mirno razlagal, kot rešitelj položaja, kajti prav nič nisem bil v zadregi in ničesar se nisem bal.

– Jaz sem prvič splezal gor kakor oven, sem mirno nadaljeval, Primož, moj prijatelj, se je prav s temi besedami izrazil, lej ga, ovna, saj je res pravi športnik!

Kdor je kdaj splezal na Mojstrovko, ve, da so vzdolž cele smeri postavljene jeklene žice, po domače zajle, ki se jih lahko oprijemaš, le ponekod je pot nezavarovana.

V dobri uri sva bila na vrhu. Američan, Bill Jones, me je burno objel in se mi zahvalil. Potrepljal sem ga z obema rokama po hrbtu. V najinih očeh je zasijal starodaven pogled dveh mož, ki se zavedata, da mora človeštvo držati skupaj. Usedla sva se in sredi sončnega dne opazovala majhne črne ptiče, ki so stopicali okrog naju ter z inteligentnimi očmi presojali, ali imava kaj za v kljun. Bill se je spomnil, da ima v žepu še nekaj piškotov, in jih je začel metati med ptiče.

– Kako visokostno naju gledajo, je rekel in se prijetno zasmel, kot da sva zares dva hribovca, ki sta vdrla v njihovo kraljestvo.

– Tudi sredi življenja ti zmeraj preostane čas za razmišljanje, sem nenadoma spregovoril. Z zanimanjem me je pogledal in se takoj zatem na glas zasmel.

– Imate prav, je rekel, res sem razmišljal, kaj ste po poklicu?

– Napisal sem štirinajst romanov in dvajset dram, sem kot iz topa odvrnil.

– Pa so vam jih objavili? je takoj vprašal. Isto me je vprašala neka ženska v Amsterdamu, po poklicu bralka iz aure, poslovneži so hodili k njej po nasvete in čisto dobro ji je šlo, vsako leto je odpotovala v Egipt in se tam poglabljala v starodavna znanja. Ko sem ji povedal, da so moje

romane objavile največje slovenske založbe in da sem bil še plačan za svoje delo, da so v gledališčih odigrali osem mojih dram, me je začela gledati z veliko večjim spoštovanjem. Jaz sem zakompleksan, sem pomislil, podcenjujem se, ustvaril sem predstavo o samem sebi, da sem zavrženi umetnik, nekakšen propadli Ivan Cankar, šele tukaj v Amsterdamu, v očeh te Holandke, lahko doumem vrednost kapitala, ki ga premorem.

Za hrbtom sem zagledal nekaj belih oblakov in predlagal sem Billu, da se drživa nasveta Reinholda Messnerja in Toma Česna, ki trdita, da je najbolje oditi čim prej dol, ko enkrat prideš na vrh.

Bill je kajpada imel avtomobil in odpeljala sva se v Kranjsko Goro, na kosilo. Bilo je naravno, da morava najin vzpon proslaviti. Med vožnjo sva se pogovarjala o njegovem jeepu, poimenovanem po nekem indijanskem plemenu, in prišlo je na dan, da ne vozim avta. To je Billa čez vsako mero navdušilo, za moje pojme čisto preveč.

– Sploh ne vozite avta? To je odlično, to je perfektno! Dvakrat ste poskusili? Nočete govoriti o tem, ker ste štoriho že stokrat povedali, perfektno!

Kosilo je bilo izvrstno, postal sem dobre volje, saj sem bil že prej, kot je človek po velikem telesnem naporu, a zdaj se je dobra volja ulegla v mojem želodcu in začel sem govoriti spokojno. Človek je ustvaril robota zato, da bi se znebil občutka, da je v resnici sam robot.

Descartes je žival primerjal z robotom, v njegovem času se je tehnika že razvila do stopnje mehanične igrافة, ki se premika brez duše in pameti. Danes imamo opravka z globoko modrino računalnika, ki je v šahovskem dvoboju premagal Garija Kasparova. Suženj je premagal gospodarja. Ali bo zdaj suženj postal gospodar, vsaj za nekaj časa, kot se je že tolikokrat v zgodovini pripetilo? Ali se

bo v trenutku, ko bo vsako poljubno ročno delo namesto človeka opravljaj robot, zgodil transcendentni preobrat in bo postalo razvidno, da je človekovo najbolj stalno in največje delo njegovo mišljenje? Nazadnje pa ti ostane občutek, da je mišljenje tujek v človeški lobanji, saj sem prišel do zaključka, da si nisem niti ene same misli izmislil sam, marveč sem vse pobral iz ustnega izročila, iz stripov, časopisov, knjig, gledališča, radia, filma in televizije.

– Ali uporabljate računalnik? me je z ameriško neposrednostjo prekinil Bill.

– Ne, sem gladko odvrnil, a moja nečimrnost je bila prizadeta, saj se mi je zazdelo, da me ima Bill za originalnega divjaka.

– Odlično, perfektno! Strmo je pogledal skozi okno restavracije in v njem se je nabirala in v siju oči naraščala neka odločitev. Tako je strmel vsaj deset sekund, potem je samemu sebi dvakrat svečano prikimal in se z nasmehom obrnil k meni.

– Ste gledali Godardov film Hvalnica ljubezni?

– Sem.

– Ne, res, je to mogoče?

– Če vam pravim.

– Perfektno. Well, nekaj takega hočem narediti, saj se spominjate, da se je Godardov junak v filmu spraševal, kaj naj naredi, ali naj posname film ali naj skomponira kanta-to ali naj napiše knjigo? Isto sem se spraševal tudi sam, že dolgo, predolgo, zdaj pa vem! Se spominjate, v nekem trenutku junak v filmu prime knjigo v roke in jo prelistava, ampak vse strani v knjigi so prazne, niti ene črke ni! Zdaj vem, posnel bom film po vašem romanu!

Nekoč mi je neki Škorpion, nalašč mu bom rekel tako, zato, ker je bil astrolog, izračunal, da imam težave z delom, zaradi Saturna v šesti hiši, ki je malone v opoziciji

s Soncem. Zdaj, ko sva z Billom vsak zase zamišljeno strmela v namizni prtljago, se mi je zazdelo, da je to res.

Moja prva misel je bila, da kot iz topa vprašam: pa imate sredstva? Iz tega prvega pa je kmalu nastal cel kompleks vprašanj. Do you have million bucks for ... V hitrici nisem več vedel, kako se po angleško reče odkup pravic. Ali imate 440.000 dolarjev za odkup pravic? In naposled, že čisto brez sramu, ali imate 12.000 dolarjev za odkup pravic, moja družina bo tukaj tudi morala živeti, medtem ko bom snemal film v Chicagu? Težave z delom imam torej zato, ker hočem na hitro in nalahko zaslužiti denar. Tekom življenja sem se naučil zadržanja, zato sem molčal. Nič nisem rekel.

Tedaj je Bill prišel z besedo na dan. Njegova mama je bila po rodu Slovenka, oče pa Anglež. Oba sta se rodila v Ameriki, oče je bil že ne vem katera generacija. Bill je pred tremi meseci dopolnil triintrideset let. Pol leta pred tem mu je umrl oče. Edina rešilna bilka je zanj postal Godardov film Hvalnica ljubezni. Kako je prikazal Pariz! Same stolpnice iz predmestja, kot trideset Šišek, ali pa kot nekateri kvartirji v Chicagu, pravokotnik ob pravokotniku, ljudi skorajda ni, glavnega junaka vidiš samo v hrbet, kadar se ljudje pogovarjajo, slišiš samo glasove, vidiš pa stole in mize, mogoče rokav ali hlačnico, polovico obraza, nato pa spet fasade hiš z začetka dvajsetega stoletja, ali pa še od prej, prvi moderni bloki, kvadrat zraven kvadrata, starinsko moderno v opuščanju okroglih oblik.

Čudno, kadar slišiš svoje lastno mnenje iz ust nekoga drugega, se ti zdi zmeraj na meji znanstvene fantastike, če uporabim žargon športnih komentatorjev.

– Pripravljen sem odkupiti pravice za katerikoli vaš roman, štirideset tisoč dolarjev vam lahko izplačam takoj!

Mislil sem, da sem postal že precej ravnodušen, zdaj pa so me njegove besede zadele kot strela z jasnega.

– Dosegel sem velik uspeh na festivalu neodvisnega filma, katerega pokrovitelj je Robert Redford, je energično nadaljeval, mirno lahko rečem, da sem glavni v Chicagu, če mi ne verjamete, greva lahko takoj v Ljubljano in preneša dolarje na vaš bančni račun? Zarotniško mi je pomežiknil ter se takoj zatem brez razloga zakrohotal. Začudeno sem ga pogledal, ampak bil sem spokojen, vzpon na Mojstrovko mi je kot vedno pognal kri po žilah.

– Oprostite, je rekel, pravzaprav ne vem, zakaj naj bi se opravičeval, če se smejem, ampak neko breme mi je padlo z ramen, že zelo dolgo nisem bil tako dobre volje, kot sem danes. Kljub temu bi si rad stanje omilil, se pravi, namamilit bi se rad, plezanje je trda zadeva, razpoloženje bi si rad zmehčal, ecstasy imam, ste že kdaj poskusili ecstasy?

– Sem.

– Odlično! Potem lahko vzameva vsak polovičko.

Kamor je šel bik, tja naj gre še štrik, sem kdo ve zakaj pomislil. Vzel sem že ecstasy, Tatjana mi ga je dala. Kako pa učinkuje? sem jo vprašal. Ljubezen te bo preplavila, je odvrnila brez pomisleka. Bili smo pri njej doma, jaz in Tone sva šahirala, Tatjana je z glavo počivala na mojem stegnu, z dlanjo sem ji gladil lase in res sem imel občutek, da me oblivajo valovi vsesplošne ljubezni, še posebej, ko sem po treh urah igre premagal Toneta.

Sanjač sem. Ta ugotovitev mi je vsake toliko poblislila v možganih, medtem ko je Bill naglo vozil proti Ljubljani. Življenje je nekaj vredno samo po sebi, jaz pa sem si hotel privoščiti še dodano vrednost. Zelene hribe sem hotel videti tako, kakor da bi bili narejeni iz pliša. Nič mi ni pomagalo, da je bil Bill navdušen nad mojo prisposodbo. Zmeraj sem hotel biti vzvišen nad življenjem, nad ljudmi

in naposled tudi nad samim seboj. S pomočjo domišljije se mi je to velikokrat posrečilo. Mirne duše lahko rečem, da se mi je posrečilo z nadčloveškimi napori. Kako sem takrat na Kolpi z namrščenim čelom bral Heideggerja!

O, marsikaj sem povedal Billu na tisti vožnji proti Ljubljani, a zamolčal sem mu nekaj bistvenega. Igral sem že v filmu. Glavno vlogo. Imel sem dvaintrideset snemalnih dni. Vedel sem, kako se polagoma zliješ v eno s svojim kostumom. Igral sem še v drugih filmih in tudi v televizijskih oddajah sem nastopal. Igral sem tudi na odrskih deskah. Poznal sem režiserje. In tudi dve režiserki. Njihov poglavitni namen je, da prinesejo igralca okrog.

Prečital sem Billa, takrat, ko je v restavraciji dvakrat svečano prikimal samemu sebi, sem se kakor ponirek potopil v njegove skrite misli. Saj ni bilo težko, saj je pravzaprav vse povedal s tisto razlago Godardovega filma. Pod pretvezo, da bi rad posnel film, ponavljam, po kateremkoli mojem romanu, je Bill v resnici hotel mene, originalnega divjaka, ki ne zna voziti avtomobila in ne zna uporabljati računalnika, svoje romane in drame piše torej kar na pisalni stroj, morda celo na roko? Lahko sem si predstavljal, da so se Billu kar sline pocedile. Kaj šele bo, ko izve, da niti prenosnega telefona nimam? Vse prste si bo obliznil.

Odprle so se mi oči. Nisem bil več poklican za nekaj posebnega, ampak sem čisto preprosto živel in deloval v človeški združbi, še celo na vrhu Mojstrovke. Bilo nas je vendar že sedem milijard humanoidov, kakor se je zadnjič izrazil hrvaški znanstvenik na televiziji. Milijonom in milijonom med nami ni več zadostoval navaden pogovor iz ust v ušesa, raje so se sporazumevali s posredstvom interneta. Na televiziji sem lahko gledal simulacijo, risanko torej, o potovanju spermija skozi neskončne preduhe in votline, podobne čudesom iz Postojnske jame, vse do njegove

transformacije v zarodek. Jezik je vse več in več uporabljal tujke, okrajšave, šifre in kratko malo številke. Da ne izgubljam časa. Kot v Godardovem filmu *Alfaville*. Tajnega agenta Lemyja Cautiona ujamejo. Ne dam se, pravi Lemy. O, boš ti že videl, odvrne humanoid. Povej mu vic, reče humanoidu poleg sebe. 292 spregovori oni. Lemy Caution se v smehu skloni, humanoid ga udari po tilniku in Lemy kot pokošen pade na tla.

Zmeraj sem hotel delati pošteno, iskreno in od srca. To pa je mogoče, kadar verjameš v Boga sredi znanstvene fantastike in si pomagaš sam.

Nikoli ne reci nikoli. Zmeraj mi je šel na živce ta stavek, ki sem ga tolikokrat slišal v filmih. Ampak vse kaže na to, da je res tako. Demon se oglasi in znajdeš se v novi filmski vlogi.

Billa so v banki sprejeli kot Američana. V vseh pogledih so mu ustregli. Pa tudi mene so bili za 40.000 dolarjev bolj veseli. Potem sva odšla v knjižnico Otona Župančiča. Spreletelo me je, da sem kmet zato, ker se hočem obnašati po svoje. V mojih žilah se je pretakala štiristo let stara kmečka kri. Kmet je na svojem posestvu kralj in hkrati hlapec. Misli so mi nepovezane hodile skozi glavo. Me že veseli, ker bom lahko pozabil nase in delal za Američana? Se bom spet znašel na nočnem polju pod daljnovodom, v siju reflektorjev, in se zavedal le svojega bitja kot edinega odgovora na vprašanje, kdo sem?

Zazdelo se mi je, da verjamem, da so ljudje v svojem bistvu dobri, prav kakor tisti nekdanji predsednik občine, ki ga je odigral Janez Albreht v televizijski nadaljevanki *Naša krajevna skupnost*. Natanko tako kot v *Skriti kameri*, ko jih vidiš, da so zares takoj pripravljeni pomagati neznanemu humanoidu. Ali nam bo humanoid pomagal, bolj kot človek?

– Ali je skrivnost v tem, da človek napiše knjigo in pri tem ostane zaprta knjiga? sem med smehom vprašal Billa, ki si je moral čepe ogledovati moje knjige, saj so stale na polici čisto pri tleh. Ni me razumel, ali pa ga niti ni zanimalo, kaj govorim, z osredotočenim obrazom si je ogledoval knjigo za knjigo in na lepem odločno vstal.

– Tole bom vzela!

Izbral je Orangutana. Všeč mu je bil ovitek, delo Jurija Kocbeka.

– Nekateri ne marajo rožnate barve, je rekel, zdi se jim preveč sladka, zakaj? Človek mora zdržati tudi dolge vite, pogledajte, kako lepo se ujemata z osnovno nežno rumeno!

Odšla sva v čajno hišo Slamič na Kersnikovi cesti. Brž ko sva naročila francoske rogljičke in črno kavo z mlekom, je Bill iz žepa potegnil najnovejši model prenosnega telefona.

– Jenny, my love, imam ga, je glasno rekel, nekaj gostov se je ozrlo k nama, navdušenih nad ameriško sproščeno-stjo, imam scenarij, v slovenskem jeziku je, saj sem ti pravil o svoji pramateri z Dolenjske, poslal ti bom besedilo po faksu, ti pa poskrbi za prevod, ker začnemo snemati takoj! Krize ni, kriza ne obstaja več, Jenny, kriza je šla pa-pa! Pridem nemudoma, samo na avion se še usedem in sem že pri tebi, Jenny. Povej Sandersu in Copittu, da lahko začneta z delom ... Slo-ven-ski jezik, Slovenian language, štiristo kilometrov far from Venice ...

Skozi veliko okno sem na drugi strani ceste zagledal večje število postavic v rumenih dežnih plaščkih, s kapucami na glavi, dve vzgojiteljici sta jih oštevali in pod njuno komando so otroci iz vrtca strumno korakali naprej po razmočenem pločniku.

Ko je končal pogovor z Jenny, se je Bill obrnil k meni in prostodušno spregovoril.

– Jaz sem človek navdiha. Brž ko ste mi na vrhu Mojstrovke povedali, da ste napisali roman, sem že vse vedel. Hitro, jasno, učinkovito, to so moje besede. Roka v roko, dlan ob dlan in naš prašiček je prodan! Well, povabil vas bom na premiero filma v Chicago, nočem pa, da pri filmu sodelujete, me razumete? Na platnu bo z velikimi črkami pisalo, da je scenarij napisan po vašem romanu, ampak midva se bova ponovno srečala šele na premieri v Chicago, prav? Po dolgem, zelo dolgem času, sem se samemu sebi od srca in na glas zasmel.

– Jaz pa sem mislil, da mi boste dali glavno vlogo!

Med smehom sem mu s solznimi očmi razlagal, kako me je kot študenta filmske režije poučeval pokojni profesor Igor Pretnar: Emil, igralca moraš prinesiti okrog, šele potem boš dobil od njega, kar hočeš.

Poslovila sva se. Bill se je verjetno takoj odpeljal na letališče. Odšel sem na Trubarjevo cesto po listek za Loto, s trdno odločitvijo, da ga bom tokrat namesto računalnika izpolnil kar sam.

Na ulicah Chicaga

Svet je obstajal brez mene in bo brez mene obstajal naprej. S to mislijo sem priletel v Chicago. Vedno sem imel občutek, da sem kriv, ker ne živim pravilno, ampak odkar sem skrbel za svojo prehrano, se je to spremenilo. Na letalu sem pojedel vse, kar so mi prinesli, bil sem v luksuznem razredu, jedi so bile zares izborno pripravljene, vino, žganje in šampanjec pa sem na veliko začudenje stewardese odklonil. Pil sem samo kokakolo in vodo Evian.

Postavil sem se v vrsto na Custom Officeu.

– Tebi je lahko, očka, ti imaš svoj poklic rad, sem tedaj zaslišal ženski glas za svojim hrbtom. Odločil sem se, da se ne bom ozrl. V mojih letih se človek ne more zanimati za vse.

Minili so trije meseci, odkar sva se z Billom srečala na Mojstrovki; ugibal sem, če ga bom sploh prepoznal.

– Meni, očka, se nič več ne ljubi, sem spet zaslišal tisti ženski glas, niti na tekme Chicago Bullsov ne hodim več!

– Zdaj, ko smo kupili Derricka Byarsa, ne hodiš na tekme?

Glas starejšega človeka je razločno izoblikoval te besede, kakor da govori v mikrofoni. Neopazno sem se ozrl. Za mano je stal starejši zakonski par; hotel sem živeti in hkrati razmišljati o tem, kaj vidim, vse to pa se je dogajalo s pridihom božanske naslade. Niti minute časa nisem imel zase.

– Jože! Jože! Here we are!

Nepregledna množica ljudi je v centralni avli čakala na potnike, ki so prihajali z vseh hodnikov. Bill Jones je drvel proti meni s celotno filmsko ekipo, na čelu je bil kameraman, ki ga je njegov pomočnik med tekom vodil, da se ni

zaletel v mimoidoče, za njim je tekel tonski mojster, poleg njega tehnik z mikrofonom na dolgi kovinski palici, in čisto na koncu skupine je lahkotno in brez muje tekla dolgonoga temnolaska, podobna je bila Joanne Woodward v njenih najlepših letih. Hipoma sem uzrl, da je letališče, z vsemi avioni na pristajalnih stezah, zgrajeno samo zato, da se lahko človeštvo po potrebi pari tudi v zraku.

– This should be a movie star from Europe, sem spet zaslišal tisti ženski glas.

– Jože, je zadihano spregovoril Bill Jones, don't be surprised, polovico besed sem doumeval v angleščini, drugo polovico pa sem sprti prevajal v slovenščino, but, sprejeti smo te hoteli, me razumeš, sprejeti smo te hoteli...

– Kot zvezdnika, ga je iz zadrege rešila Joanne Woodward.

Evropa je izginila za mojim hrbtom. Niti minute časa nisem imel zase.

– Bill, sem spregovoril z zvenečim glasom, počutim se kot muha, ki je prezimila, zdaj pa začinja svoj ples na novo!

– Zmeraj je treba začeti znova, je s poudarkom rekla Joanne Woodward in me gledala s sijočimi očmi.

– That's true, that's true, sta vzkliknila stara zakonca.

Počutil sem se kot doma. Stregli so me spredaj in zadaj. Pred letališčem me je čakala dolga črna limuzina z zate-mnjenimi šipami. Livriran šofer mi je široko nasmejan odprl vrata. Notranjost limuzine je bila vsa v žametu, na udobnih sedežih iz umetnega usnja smo si sedeli nasproti, na eni strani Bill in snemavec, na drugi sva sedela midva z Joan, na tleh pa je bilo več kot dovolj prostora za tonskega mojstra in tehnik z mikrofonom na palici; pomočnik kamere je sedel snemalcu med nogama, ampak zares čisto sproščeno.

– Prebrala sem tvojega Orangutana, je Joan v prijetnem nasmehu razkrila biserno bele zobe, in zelo mi je bil všeč.

Bill je odprl pločevinko kokakole, da je ostro zasikala, pomežiknil mi je in mi na dlani ponudil tableto ekstazija.

– O, to pa je izvrstno, krasno, Bill, sem brez pomislekov vtaknil tableto v usta in jo poplaknil z dolgim požirkom.

– Moje ime je Eva Stevenson, midva bova zdaj koscenarista, saj si za to, da kar takoj pričneva z delom? Povedala ti bom, kaj vse smo do zdaj iz Orangutana uporabili.

Lepo je, ker v angleščini nikdar ne veš, ali te kdo vika ali tika. Kar na lepem me je prešinilo, da sem se prav pogosto ljudem dobrikal. Dobro sem hotel priti skozi, kot rad rečem, ne da bi pomislil na kaj? Čisto sem že pozabil, da sem zaužil tabletko.

– Aha, tukaj imam, je vzkliknila Eva Stevenson, ki je dotlej s črnimi očmi osredotočeno strmela v mobilni telefonček in hitro tipkala po njem, tole si poglej.

Podala mi je telefonček, povedati moram, da prihajam iz dežele z dvema milijonoma prebivalcev in da zaradi tega radi uporabljamo pomanjševalnice, korenček, fižolček, telefonček.

Na pomanjšanem wide screenu prenosnega telefončka sem v živih barvah zagledal zeleno jaso, na kateri je v indijanskem plesu poskakoval dolgolas mladenič s Stetsonovim klobukom na glavi. V ozadju je kot ravna gmota temnel smrekov gozd, ki je z vršički dreves nazobčal nočno nebo, na katerem je svetlo sijala polna luna. Zasllišala se je vedra orkestrska glasba, kamera je začela počasi krožiti mladeniču za hrbet in videl si, kako proti njemu prihaja poštna kočija, ob njej so tekli otroci, na kozlu sta sedela belolas starec in mlad mož čvrste postave, po vsem videzu njegov sin. Starec je pritegnil vajeti in kočija je s

prhajočimi konji obstala zraven mladeniča; ta je prenehala s plesom.

– Hello, father Lavtižar, je rekel. Tedaj je zavel veter in preglasil glasbo. V daljavi so iz teme sijale luči velemesta. Globok glas je spregovoril:

– Kako naj bi Bog pomagal, da bi knjiga uspela? Tako kot pomaga boksarju, kadar stopa v ring.

Tedaj je spet zavel veter in v daljavi je zatulila sirena brzovlaka. Kamera se je zasukala in čez vrhove smrek poletela naravnost proti luni, kakor da jo je poneslo jadrarno padalo. Zaslišal se je globok glas:

– To je prizor iz knjige nekega človeka, naslova ne bom povedal, lahko pa vam predstavim človeka, ki je knjigo napisal.

– Perfektno, sem rekel, z glasom, ki je bil še bolj globok kot tisti na ekrančku.

Bill me je navdušeno plosknil z dlanjo po stegnu.

– Bravo, Jože, izvrsten si bil!

Posnel sem svoj prvi kader, oziroma kar celo sekvenco v ameriškem celovečernem filmu. Preplaval me je občutek velike, široke spokojnosti. Nič me ni motilo, da so bili vsi ti mladi ljudje tetovirani, pomočnik snemalca je imel polovico obraza v nekakšnih hieroglifih, celo Eva je imela na levi rami tetoviranega pajka.

Imel sem vtis, da imam v možganih luknjo, široko kot lavor. To ni bilo nič drugega kot nestvaren prikaz famoznega Lacanovega manka. Zmeraj sem si mislil, da je manko nekaj majhnega, zdaj pa se je izkazalo, da je širok kot lavor, da je torej večji kot človeška glava sama po sebi, medtem ko so možgani zgolj prispodoba praznega veselja.

Zato je človek tako krčevito hlatal in iskal svoj karakter, svojo moralo in svojo idejo, ker se mu je vse sproti izmikalo in se brez konca in kraja vztrajno ponavljalo, saj

sem to, kar sem ravnokar razmišljal, mislil že nekoč prej. Prvič pa sem pomislil, in to razločno: zmeraj sem se imel za nekaj posebnega, zdaj pa sem uvidel, da sem anomalija narave. (O anomalijah sem bral v Proteusu, poljudnoznanstveni reviji.) Hotel sem biti nekaj posebnega, ker sem bil v resnici abnormalen. To zadnje pa sem bil nalašč. Bolj ko si škodim, boljši sem, tak je bil moj moto.

Že med poletom čez Atlantski ocean sem si večkrat rekel v mislih: trenutke zapiši, trenutki so pomembni, jutro, popoldan, večer. Potemtakem sem živel zato, da sem lahko o tem pisal? To je seveda retorično vprašanje. Odgovor se mi je ravno v tem trenutku ponujal pred očmi.

Bill je bil pijan, kot je lahko pijan samo mlad moški v Jezusovih letih. Opazil sem, da ga celotna ekipa obožuje, Eva ga je gledala z vlažnimi očmi, skoraj zaljubljeno, in se je z zvonkim glasom smejala njegovim domislicam.

– Tega človeka bom posnel, je vzkliknil Bill in krohotaje se kazal skozi okno, pa tega bom tudi posnel in tega tudi, sedem milijard humanoidov bom posnel, to si mi ti povedal, Jože, pokazal bom, kako se vozijo po cestah v rekah avtomobilov, podzemeljske tunele, v katerih z žarečimi lučmi drvijo avtomobili, bom prikazal, vse to pa bom naredil za denar, zato ker zaupam v dolar in v Boga, brez lažnega sramu bom pokazal razkošno udobje, v katerem se ravnokar peljemo, bankovce, kovance, šli bomo v Abu Dabi, tudi tamkajšnje humanoide bom prikazal, zato da se bo videlo, da se vsak posamezen človek razlikuje od drugega človeka, kot lepo pravi Thomas Mann v Čarobni gori, niti ena sama snežinka ni podobna drugi snežinki. Ste poslušali Glorio Copeland? God knows where the money is, and he knows how to get money to you. Nekdo jo je proglasil za spiritualno žeparko. Kaj pa mi, smo spiritualni žeparji ali nismo? Ali ni Hollywood religiozen

pojem? Metafiziko prodajamo ljudem za majhen denar in si želimo, da bi zaslužili čim več. Guys, mi prodajamo podobice iz svetega gozda. Fenomenologija resda gleda na reči iz različnih zornih kotov, ravno zaradi tega pa nikdar ne da dokončnega odgovora. Film pa mora dati dokončen odgovor s srečnim koncem ali z zmagoslavjem glavne junakinje in glavnega junaka. Bollywood ima danes bolj prav kot Hollywood. You are my love, the bright star of the morning, shining like a herald of new day!

Že nekaj časa sem vedel vse. Na prvem mestu sem vedel, da tista tabletko ni bila ekstazi, bila je nekaj drugega, še bolj sofisticiranega, še bolj rafiniranega, nov vrhunski dosežek čiste kemije. Na drugem mestu sem vedel, da Evi smrdim in da se ji gnusijo moji trije preostali počrneli zobje v spodnji čeljusti. Na tretjem mestu mi je postalo jasno, da se človek boji popolnosti in da ga zmeraj spreleti rahel srh, kadar si prizna, da je srečen in zadovoljen s seboj in življenjem na splošno. Na četrtem mestu sem doumel, da ljudje ravno konca nočemo, tistega konca, ki ga tako željno iščemo v romanih in filmih. Rajši imamo, da se nam življenje dogaja od točke do točke, kakor na neskončni premici. Kljub temu pa ima vsak človek v spominu svojo osebno zgodovino in šele po dolgem času spozna, da je ista kot zgodovina človeštva v celoti: začetek je nejasen, kje, kdaj in kakšen bo konec, tega pa nihče ne ve.

Na naslednjem mestu sem opazil, da sem se navadil razmišljanja v množicah, čeprav v osnovni šoli, v katero sem hodil, množic sploh še nismo jemali. Zakaj sem se vpričo teh mladih ljudi nastavljal filmski kameri? Zato, ker je bil film množičen pojav.

Vmes sem pomislil, da je tisto, kar se hudega v življenju zgodi človeku, približno tako izredno kot pojav meteorja, katerega eksplozija je pokopala dinosavre.

Kmalu zatem sem dobil naslednji preblisk: vsak je svoje sreče kovač.

Ustavili smo se pred semaforjem, na katerem je gorela rdeča luč. Na pločniku je ležal razcapan dedec, pod snowboardersko kapo so mu na vse strani štrleli umazano beli žimasti šopi las, v hipu, ko nas je uzrl, je v njem narasla sveta jeza.

– Prej bo prišla kamela skozi šivankino uho, kot boste vi prišli v raj z vašo limuzino!

Snemalec je v trenutku pritisnil na gumb, da se je zatemnjena šipa spustila, in zavpil na zanikrneža.

– Fuck you!

Dedec je osupnil. Stisnilo me je pri srcu, kot vedno, ko sem bil priča surovemu obnašanju. Prav gotovo je to izviralo še iz otroštva, ampak zdaj zares nisem imel časa, da bi se ukvarjal s svojim otroštvom. Dedcu so nabreknile žile in v obraz je zaripnil.

– Fuck you! Fuck, ali si upaš ven?

To je bilo poslednjič, da sem uporabil prostaško izrazoslovje, odslej bom namesto psovka uporabil znak za neskončno.

– What the ∞ , je zagral snemalec.

Zmeraj se mi je zdelo pametno reči bobu bob. To je pomenilo živeti brez lažnega dušeslovja. Snemalec je planil iz avtomobila in se postavil v boksarsko držo pred dedcem.

– What do you want?

– Let's go out, je zavpil Bill. Zazdelo se mi je, da se Billu prilizujem, ko sem se začel skupaj z Evo in drugimi drenjati iz avtomobila, a hkrati sem vedel še več; prilizoval sem se življenju na splošno.

– What the ∞ is going on here, je tedaj izstopil naš šofer, širokopleč mulat.

Dedec je planil pokonci in nas začel razmetavati po tleh kot snope sena, najprej je knockoutiral šoferja, potem je zbil še snemalca, Billa je kar mimogrede zbrcal na tla, Evi ni nič pomagalo, da se je kot furija zagnala vanj in sekala po zraku s karate udarci, spretno jo je zagrabil z rokoborskim prijemom in jo odvrigel v odprt zabojnik za smeti, pomočnik kamere jo je odnesel s klofuto, ki pa ga je pokosila, tonski tehnik se je s sklenjenimi rokami vrgel na kolena, a dedca je to samo še bolj razjezilo in neusmiljeno ga je z nogo brcnil v glavo. Šele potem se je vrgel name in me podrl podse ter vzel silovit zamah s stisnjeno pestjo. Za vogalom je zatulila sirena policijskega avtomobila, nekaj trenutkov za tem je z veliko hitrostjo zapeljal na pločnik, da so mi zavore zacvilile tik ob ušesu. Ven je planil policaj z naperjeno pištolo in strumno občepel v kritju odprtih vrat.

– Roke v vis! ∞! ∞! Roke kvišku!